

דבר-תורה: רעיונות קצרים, משלים וסיפורים לפרשיות השבוע, מועדים ואירועים שונים

מאוצרו של הרב שלמה הלוי

פרשת מקץ

מוות וחיים ביד הלשון

האחים אומרים למשנה למלך: "אֲשֶׁר יִמָּצָא אֶתּוֹ מֵעֶבְדֶיךָ וּמֵת וְגַם אֲנַחְנוּ נִהְיֶה לְאֲדֹנָי לְעֶבְדִים" והוא עונה להם: " וַיֹּאמֶר גַּם עִתָּה כְּדַבְרֵיכֶם כֵּן הוּא אֲשֶׁר יִמָּצָא אֶתּוֹ יִהְיֶה לִי עֶבֶד וְאַתֶּם תִּהְיוּ נְקִיִּים" כיצד הוא אומר להם כדבריכם (זה שימצא בידו ימות ואתם תהיו עבדים) והוא משנה את דבריהם זה שימצא יהיה עבד ואתם נקיים, האין זה שיח חרשים!?

התשובה לכך היא שהמשנה למלך (לפי תרגום יהונתן בן עוזיאל) היה מנשה והוא ידע איך סבתו רחל מתה ע"י הקללה שקילל יעקב: "עם אשר תמצא את אלוהך לא יחיה" והוא גם ידע שהגביע באמתחת בנימין (שהרי הוא הניח אותו שם) ומכיוון שפחד שדודו (היחיד מאב ומאם) בנימין ימות באותן נסיבות, הוא מתקן תוך כדי דיבור את הדברים... מכאן אנו למדים כמה עלינו להישמר בלשונו שמות וחיים ביד הלשון.

ספר אורחות צדיקים מביא סיפור שממחיש את דברי שלמה המלך צותתי כלשונו:

פְּתִיב, "מֵוֶת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן, וְאֶהְיֶה יֹאכֵל פְּרִיָּה" (משלי יח, כא). מַעֲשֵׂה הַיָּה בְּמִלְךָ פָּרַס, שְׁחָלָה. אָמְרוּ לוֹ הַרֹפְאִים, אִין לָךְ רְפוּאָה עַד שְׁיָבִיאוּ לָךְ חֵלֶב לְבִיאָה, וְנַעֲשֶׂה לָךְ רְפוּאָה. אָז עָנָה אֶחָד וְאָמַר לוֹ, אֲנִי אָבִיא לָךְ חֵלֶב לְבִיאָה, אִם רְצוֹנָךְ, וְתִנְנוּ לִי עֶשֶׂר עֹזִים. אָמַר הַמֶּלֶךְ לְעַבְדּוֹ, שְׁיִתְּנוּ לוֹ. נָתַנוּ לוֹ. הִלֵּךְ לִגְבַּ אֶרְיוֹת, וְהִיָּתָה שֵׁם לְבִיאָה אַחַת מִיְּנִיקַת גּוֹרִיָּה. יוֹם רִאשׁוֹן עָמַד מִרְחוֹק וְהִשְׁלִיךְ עַז אַחַת וְאֶכְלָתָהּ. יוֹם שֵׁנִי נִתְקַרַב מַעֲט, וְהִשְׁלִיךְ לָהּ אַחֲרֶת. וְכֵן הָיָה עוֹשֶׂה בְּכָל יוֹם וְיוֹם עַד שֶׁהָיָה מִשְׁחַק עִמָּה, וְלָקַח מִחֻלְבָּה וְהִלֵּךְ לוֹ. כִּשְׁהָיָה בַּחֲצֵי הַדֶּרֶךְ רָאָה בַּחלוֹם שֶׁהָיָה כָּל אֵיבָרָיו מִתְרִיסִין [מְרִיבִין] זֶה עִם זֶה. הַרְגִּילִים אוֹמְרוֹת, אִין בְּכָל הָאֵיבָרִים דּוֹמִין לָנוּ, לְפִי שְׂאֵם לֹא הִלְכְנוּ, לֹא הָיָה זְכוּל לְהִבִּיאַ מִן הַלְבִיאָה חֵלֶב. וְהִיָּדִים אוֹמְרוֹת, אִין כְּמוֹנוּ, לְפִי שְׂאֵם לֹא הִיָּינוּ אֲנוּ שְׁחֻלְבְנוּ, לֹא הָיָה זְכוּל לַעֲשׂוֹת שׂוֹם דָּבָר; הַעֵינַיִם אָמְרוּ, אֲנוּ לְמַעַלָּה מִן הַכֹּל. שְׂאֵם לֹא הִיָּינוּ מִרְאִים לוֹ אֶת הַדֶּרֶךְ לֹא הָיָה נַעֲשֶׂה דָּבָר. עָנָה חֵלֶב וְאָמַר, אִין כְּמוֹנִי, אִם לֹא נִתְתִּי עֲצָה - מָה הוֹעֵלְתֶם בְּלִבְכֶם! עָנָה הַלְשׁוֹן וְאָמַר לָהֶם, אִין כְּמוֹנִי, לְפִי שְׂאֵם לֹא אָמַרְתִּי אֶת הַדָּבָר - מִי הָיָה עוֹשֶׂה אוֹתוֹ? הִשִּׁיבוּ לָהּ כָּל הָאֵיבָרִים, אִין לֹא גִרְאֵת לְהַדְמוֹת אֲלֵינוּ, הֲלוֹא אֶת סְגוּרָה וְנִתְּוֹנָה בְּמִקוֹם חֲשֵׁךְ וְאֶפְלָה, וְאִין בְּךָ עֲצָם כְּאֲשֶׁר לְשָׂאֵר אֵיבָרִים. אָמְרָה לָהֶם הַלְשׁוֹן, הַיּוֹם תִּאֲמְרוּ, הֲלוֹא תִרְאוּ שְׂאֵנִי מִלְּךָ וְשׁוֹלֵט עֲלֵיכֶם. שְׁמַר הָאִישׁ אֶת הַדָּבָרִים הָאֵלֶּה. הִלֵּךְ אֶצֶל הַמֶּלֶךְ, אָמַר לוֹ, אֲדוֹנָי הַמֶּלֶךְ, הֵא לָךְ חֵלֶב כְּלִבְתָּא. קִצְף הַמֶּלֶךְ וְאָמַר לְתַלְמוֹתוֹ. כִּשְׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהַתֵּל כִּשְׁהָיָה הוֹלֵךְ לְהַתְלוֹת, הַתְחִילוּ הָאֵיבָרִים לְבָכוֹת. אָמְרָה לָהֶם הַלְשׁוֹן, הֲלוֹא אָמַרְתִּי לָכֶם שְׂאִין בְּכֶם מִמֶּשׁ. וְאָמְרָה הַלְשׁוֹן, אִם אֲנִי מַצְלֵת אֶתְכֶם, תּוֹדוּ לִי שְׂאֵנִי מִלְּךָ עֲלֵיכֶם. מִיָּד אָמַר הַלְשׁוֹן, הִשִּׁיבֵנִי אֶל הַמֶּלֶךְ, אוֹלִי אֲנֻצֵּל. הִשִּׁיבָהוּ אֲלָיו. אָמַר לוֹ, לָמָּה צוִיָּת לְתַלְמוֹתֵי? זֶה תוֹרָה זֶה שְׂכָרָה?! אָמַר לוֹ, שְׁהַבֵּאתִי לִי חֵלֶב כְּלִבְתָּא. אָמַר לוֹ, וְכֵּה אֵיכְפַת לָךְ אִם יִהְיֶה לָךְ רְפוּאָה? וְעוֹד, לְבִיאָה - כְּלִבְתָּא קוֹרְאִין לָהּ. לָקַחוּ מִמֶּנּוּ וְנִסּוּ אוֹתוֹ, וְנִמָּצָא חֵלֶב לְבִיאָה. אָמְרוּ לָהּ הָאֵיבָרִים, עֲכָשׁוּ אֲנוּ מוֹדִים לָךְ שְׂאֵתָה אֶמְרַת הָאֲמֵת. וְזֶהוּ, "מֵוֶת וְחַיִּים בְּיַד לְשׁוֹן" (שׁוּחַר טוֹב לֵט ב - ג). לְכָךְ אָמַר דָּוִד, "אֲשַׁמְרָה דְרָכֵי מַחֲטוּא בְלִשׁוֹנִי" (תהלים לט, ב). הִבֵּה נִשְׁמֹר פִּינוּ מַחֲטוּא בְלִשׁוֹנֵנוּ...

שבת שלום ומבורך